

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ชีวิตแรงงานข้ามชาติในชุมชนชนบทไทย: กรณีศึกษาแรงงานสัญชาติพม่าในชุมชนตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร” นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาว่า แรงงานข้ามชาติในชุมชนตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนไทยในชุมชนอย่างไร และคนไทยในชุมชนตำบลโคกขามมีปฏิสัมพันธ์ต่อแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานและอยู่อาศัยในชุมชนอย่างไร โดยใช้แนวคิดสิทธิมนุษยชน แนวคิดสิทธิแรงงาน และแนวคิดเรื่องความเป็นคนชายขอบเป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการศึกษาพบว่า แรงงานข้ามชาติในชุมชนตำบลโคกขามส่วนใหญ่เป็นแรงงานข้ามชาติที่มาจากประเทศพม่า เชื้อชาติมอญ ส่วนใหญ่จะทำงานในกิจการประมงต่อเนื่องเป็นแรงงานประเภทจ้างเหมา มีทั้งแรงงานที่จดทะเบียนแรงงานต่างด้าวตามกฎหมายและแรงงานที่ไม่ได้จดทะเบียน ปัจจุบันจำนวนแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้ไปจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรีมีจำนวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการแรงงานข้ามชาติจากผู้ประกอบการไทยยังมีอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่นโยบายของรัฐกลับสวนทางโดยตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา รัฐมีนโยบายจำกัดจำนวนแรงงานข้ามชาติ โดยอนุญาตให้แรงงานข้ามชาติที่เคยไปจดทะเบียนไว้แล้วเมื่อครบ 1 ปีให้สามารถต่ออายุการอนุญาตได้แบบปีต่อปี แต่ไม่อนุญาตให้มีการจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติรายใหม่ ขณะที่การหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานข้ามชาติยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นแรงงานข้ามชาติรายใหม่ที่เข้ามาจึงกลายเป็นแรงงานเถื่อนนอกระบบไปโดยปริยาย

แรงงานข้ามชาติที่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนมักจะประสบปัญหาในด้านต่างๆ เช่น ปัญหาเรื่องการทำงานพบว่าแรงงานข้ามชาติมักจะถูกกดค่าแรงงานจากนายจ้าง ไม่ได้รับสวัสดิการที่เท่าเทียมกับแรงงานคนไทย หรือตามที่กฎหมายกำหนด แรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้จดทะเบียนก็จะได้รับค่าจ้างและสวัสดิการน้อยกว่าแรงงานข้ามชาติที่จดทะเบียน ด้านปัญหาเรื่องความมั่นคงและปลอดภัยในทรัพย์สินพบว่า แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่มักจะถูกกระทำจากคนไทยบางกลุ่มบางคน โดยปัญหาที่แรงงานข้ามชาติพบมากที่สุดได้แก่ปัญหา การถูกจับปล้นทรัพย์สินทั้งในที่พักและระหว่างการเดินทาง ส่วนแรงงานข้ามชาติที่เป็นผู้หญิงนั้นบางส่วนมักถูกละเมิดทางเพศทั้งจากการละเมิดด้วยสายตา วาจา และที่หนักมากที่สุดก็คือการถูกข่มขืน แรงงานข้ามชาติที่ถูกกระทำมักจะแก้ปัญหาตัวเองด้วยการระมัดระวังตัว ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ มีแรงงานข้ามชาติน้อยรายมากที่เมื่อถูกกระทำแล้วจะไปแจ้งความกับตำรวจ เพราะแรงงานข้ามชาติเหล่านี้กลัวตำรวจเนื่องจากบางส่วนเป็นแรงงานที่ไม่มีบัตรอนุญาตทำงาน บางส่วนไม่แน่ใจว่าจะได้รับการช่วยเหลือ

ด้านทัศนคติและความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยและแรงงานข้ามชาติในชุมชนตำบลโคกขามพบว่า ส่วนใหญ่คนไทยไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับแรงงานข้ามชาติอยู่กับแบบต่างคนต่างอยู่ และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อแรงงานข้ามชาติแต่ก็ได้แสดงการต่อต้านเนื่องจากเข้าใจว่าชุมชนของตนมีความจำเป็นต้องมีแรงงานข้ามชาติเพื่อเป็นแรงงานในกิจการที่ขาดแคลนแรงงาน และคนไทยส่วนใหญ่ในชุมชนคิดว่าการมีอยู่ของแรงงานข้ามชาติจำนวนมากก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆแก่ชุมชน ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับแรงงานข้ามชาติในชุมชนมีสาเหตุหลักมาจากการที่พวกเขาถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนชายขอบในชุมชน ซึ่งสาเหตุของการถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนชายขอบนั้นก็เนื่องมาจากพวกเขาเองมองว่าตนเองเป็นคนอื่นไม่ใช่คนไทย และคนไทยในชุมชนที่มองว่าพวกเขาเป็นคนอื่น เมื่อแรงงานข้ามชาติถูกมองจากคนไทยว่าเป็นคนอื่นและการยอมรับสภาพการเป็นชายขอบของแรงงานข้ามชาติเอง นำมาซึ่งการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงานของพวกเขา และเพื่อเปิดพื้นที่ของกลุ่มแรงงานข้ามชาติในชุมชนเพื่อลดความเป็นชายขอบของพวกเขา พวกเขาจึงพยายามปรับตัวเพื่อให้คนไทยในชุมชนยอมรับด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การฝึกพูดภาษาไทย การให้ความร่วมมือกับวัดและชุมชน การปฏิบัติตัวดีไม่สร้างปัญหาให้คนไทยไม่พอใจ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ รัฐบาลและชุมชนควรเปิดใจยอมรับว่าแรงงานข้ามชาติช่วยให้ระบบเศรษฐกิจของไทยและชุมชนโคกขามสามารถเจริญเติบโตต่อไปได้โดยเป็นผู้เกื้อหนุนปัจจัยเศรษฐกิจด้านแรงงาน ในการแก้ปัญหาควรรับฟังปัญหาของคนไทยในสังคมแต่ละฝ่ายทั้งผู้ที่ได้รับผลประโยชน์และผู้ที่ไม่ได้ผลประโยชน์จากแรงงานข้ามชาติเพื่อให้เกิดนโยบายหรือมาตรการที่สามารถเป็นที่ยอมรับของผู้คนทุกกลุ่มในสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติทั้งทางบวกและลบ ควรปรับมุมมอง ทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มคนแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ โดยหน่วยงานของรัฐและชุมชนควรเสนอนโยบายที่สามารถควบคุมแรงงานข้ามชาติอยู่ในกรอบของกฎหมายตามแนวคิดความมั่นคงของประเทศที่เหมาะสม และควรมีมาตรการบังคับให้ภาคธุรกิจที่มีความต้องการจ้างแรงงานข้ามชาติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมให้ภาคธุรกิจดังกล่าวปฏิบัติตามต่อแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นธรรมตามกรอบของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน